

Vaiko teisių gynėja Enrika kasdien bendrauja su Vilniuje globos namuose augančiais vaikais – toks jos darbas. Ji žino ten gyvenančių vaikų rūpesčius, džiaugsmus, svajones. „Šie vaikai – tokie kaip visi, tačiau labai sužeisti, jų patirtys – nevaikiškos, žiaurios. Yra vaikų, kurių didžiausia gyvenimo svajonė – kad jų mama nebegertų, kad tėvai nesimuštų“, – pasakoja vaiko teisių gynėja. Didžiausia pačios Enrikos svajonė – kad tokių vaikų Lietuvoje nebebūtų, kad visi vaikai turėtų mylinčią šeimą, augtų saugūs ir laimingi. Realybė, deja, vis dar yra kitokia. Apie sudėtingą, atsakingą, pilną sunkių patirčių, tačiau labai prasmingą darbą kalbamės su Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos Vilniaus miesto skyriaus vyriausiąja specialiste Enrika Kalinke.

-Kokius mokslus esate baigusi?

-Baigiau socialinio mokslo magistro studijas, vaiko teisių apsaugos krypties. Iš tikrųjų, esu kelis kartus ragavusi aukštojo mokslo, turiu dar kelis diplomus, bet jie nesusiję su šiuo darbu.

-Žinau, kad seniai dirbate su socialiai pažeidžiamais vaikais. Papasakokite kur ir ką teko dirbti?

-Pirmiausia noriu pasakyti, kad prieš pradėdama dirbti su socialiai pažeidžiamais vaikais, labai rimtai savęs paklausiau, ką aš noriu dirbti ir kuriame darbe aš matau prasmę. Prasmę aš pamačiau darbe, kuriame galiu gelbėti vaikus.

Su pažeidžiamais vaikais pradėjau dirbti nuo 2005 metų vienos viešosios įstaigos Trumpalaikės globos centre. Taip jis tada vadinosi. Jame pirmą kartą susidūriau su iš nesaugios aplinkos paimtais vaikais. Dažnu atveju jie buvo patyrę smurtą. Darbas buvo nepaprastas, susitikimai ir patyrimai nepaprasti. Kiekvienas vaikas, o jų buvo nevienas šimtas, atsinešė dalelę savo šeimos ir paliko manyje dalelę savęs. Kiekvieno jų klausydama, žvelgdama į akis, matydavau skaudžią patirtį, kartais žiaurius ir visai ne vaikiškus išgyvenimus.

-Trumpalaikės globos centre jūs dirbote socialinį darbą, prižiūrėjote laikinai iš nesaugios aplinkos paimtus vaikus? Kaip jums sekėsi tai daryti?

-Tai labai atsakingas ir nelengvas darbas. Vaikai būdavo skirtingo amžiaus, skirtingų poreikių. Prisimenu tada dirbdavau paromis. Dieną, naktį vaiko teisių gynėjai ir policija veždavo vaikus pas mus į centrą.

Naktimis likdavau viena, dažniausiai su 20-čia skirtingo amžiaus vaikų. Kai vaikai užmigdavo, bandydavau ir aš šiek tiek pailsėti, tačiau tikru poilsiu to nepavadinsi. Viena ausimi vis klausydavau ar tylu, ar visi miega. Kelis kartus per nakį vis atsikeldavau, tyliai apvaikščioldavau kambarius ir vėl atsiguldavau.

Pamenu vieną mergytę, ir jos vardą iki šiol puikiai atsimenu. Jai tada buvo maždaug du mėnesiai. Mergytė vis verkdamo ir verkdamo. Mes niekaip negalėjome suprasti kodėl. Patikrino gydytoja, sakė viskas gerai – valgyti duokite kas dvi valandas. Elgėmės pagal instrukciją. Centre tada turėjome vieną vaikišką vežimėlį, kurio vienas ratas vis krisdavo, reikėjo labai saugoti, kad nepamestume. Tą mergytę vis supdavom tame vežimėlį, o ji vis verkdamo. Vieną dieną neiškentusi aš tiesiog be grafiko tai mergytei papildomai mišinuką užviriau ir ji su mielu noru suvalgė. Ir ką jūs manote – užmigo ir taip ramiai miegojo kelias valandas. Tada metėm į šoną gydytojų (labai jų atsiprašau) instrukcijas ir padidinom maistelio kiekį. Mūsų visų džiaugsmui, mergaitė tapo daug ramesnė.

Kol mergailė gyveno centre, miegoti eidavau kartu su ja. Nors miegojimu to nepavadinsi. Lyg ir snaudžiu, bet viena koja supu vežimėlį, o ausimi klausau ar tikrai visi miega, apeinu kambarius, tyla. Tada šiek tiek pasnaudžiu...

Žinote, beveik visus centre gyvenusius vaikus iki šiol atsimenu. Daugelis jų dabar jau pilnamečiai.

Vėliau trumpalaikės globos centrą perkėlė į kitas patalpas, pasikeitė ir įstaigos statusas. Tada mane pakvietė dirbti ten, tokio pat darbo.

- Kaip atsitiko, kad pradėjote dirbti Vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyboje? Kodėl nusprendėte būti vaiko teisių gynėja?

-Dažnai tekdamo susitikti vaiko teisių apsaugos skyriaus darbuotojus, kurie atveždavo vaikus į centrą. Man šie darbuotojai atrodė kaip angelai. Kaip aš norėjau būti tuo angelu ir padėti taip, kaip jie padeda! Vykti į karštas vietas, gelbėti vaikus! Po kurio laiko mane pakvietė dirbti į SOS vaikų kaimą. Buvo įdomu. Sutikau jau centre gyvenusius vaikus. Darbas atrodė kaip ir ankstesnis – labai prasmingas ir įdomus, tačiau manyje vis klibėjo mintis, kad vaiko teisių gynėjų darbas dar prasmingesnis, kad tik Tarnyboje dirbdama galėsiu daugiau padėti vaikams. Pradėjau tikslingai eiti savo svajonės link.

Dirbdama SOS vaikų kaime, pradėjau studijuoti vaiko teisių apsaugą M. Romerio universitete. 2011 metais apsigyniau magistro diplomą. Netilpau savyje, kaip norėjosi dirbti Tarnyboje, bet jaučiau, kad dar turiu šį tą išmokti.

Supratau, kad pažįstu pažeistą vaiką, žinau jo norus, viltis, svajones. O žinote kokios jos, labai paprastos: „kad mano mama negertų“, „galvoju, kad ji mes gerti, jeigu aš jos klausysiu ir nenervuosiu“, „svajoju su tėvais nuvažiuoti prie jūros ir kad jie ten negertų, kad mes visi kartu būtume, kad tėtis nesimuštų“. Taigi, kai pakankamai pažinau sužeistus vaiką, tada aš supratau, kad man reikia suprasti šių nepaprastų vaikų tėvus. Galbūt aš galiu jiems padėti?

Apsisprendusi penkis metus dirbau su socialinės rizikos šeimomis. Buvo visko – ir padėjau, ir neišėjo, tačiau labai stengiausi. Supratau, kad ne viskas yra mano valioje. Tada pagalvojau, kad jau „pačupinėjau“ ir vaikus, ir jų tėvus, supratau jų pasaulį, atėjo laikas mano svajonei.

Mano didžioji svajonė dirbti vaiko teisių gynėja visą laikąėjo šalia su manimi mažais žingsniukais ir 2016 metų rugpjūtį pagaliau išsipldė! Įveikusi visas kliūtis, įsidarbinau Vilniaus miesto vaiko teisių apsaugos skyriuje ir tapau vaiko teisių gynėja. Dirbu, labai stengiuosi ir džiaugiuosi, kad esu būtent čia. Čia mano vieta, jos siekiau nuosekliai ir atkakliai.

- Šiuo metu vaiko teisių apsaugos skyriuje koordinuojate institucinę globą. Ką tai reiškia? Ką konkrečiai jūs veikiate savo darbe?

-Dabar dirbu su vaikų globos namuose augančiais vaikais, kitaip tariant kuruoju institucinę globą. Mano darbas susijęs su globos priežiūra. Tai reiškia, kad lankau vaikus globos namuose, kalbuosi su jais, bendrauju su globos namų darbuotojais. Stebiu ar tinkamai vykdoma vaikų globa, ar nepažeidžiamos jų teisės, ar užtikrinami vaiko poreikiai ir t.t. Aš taip pat atstovauju vaikus, likusius be įstatyminio atstovo, įvairiose institucijose, pavyzdžiui poliklinikoje, ligoninėje. Bendradarbiaujame su Vilniaus miesto savivaldybės administracija nustatant vaikui globą, paskiriant globėją, svečiavimosi tvarką. Taip pat dalyvauju ir savivaldybės rengiamuose atvejo vadybos posėdžiuose, kuriuose sprendžiama dėl vaiko grąžinimo į šeimą ar globos pratęsimo, dėl pagalbos šeimai.

-Kiek globos namų ir kiek vaikų jūs prižiūrite?

-Prižiūriu trejus globos namus, kurie jau palaipsniui tampa bendruomeniniais vaikų globos namais, tokiais, kuriuose vaikai auga šeimos, bendruomenės apsuptyje. Bendruomeniniuose vaikų globos namuose vaikai nesijaučia gyvenantys „valdiškuose“ namuose. Mano prižiūrimuose globos namuose šiuo metu auga 97 vaikai. Skaičius nuolat nežymiai kinta – kažkas ateina, kažkas tampa pilnamečiais.

-Kokie yra vaikų globos namuose augantys vaikai?

-Jie yra tokie patys, kokia aš buvau vaikystėje, kokie mes visi buvome vaikystėje. Tik šie vaikai gal labiau pažeisti, jautresni, nepasitikintys, labiau norintys stabilumo, labiau ieškantys savo kelio, dažniau pasiklystantys. Tačiau jie tokie pat smalsūs, įdomūs ir geri, kaip ir visi vaikai. Gali kalbėtis su jais apie viską ir jie gali tau papasakoti viską, jeigu pajaus (o tikrai pajaus ir labai greitai), kad tavimi galima pasitikėti, kad tu esi nuoširdus. Jeigu pažadėjai ir nepadarei, tavimi daugiau nepasikliaus. Todėl labai svarbu žadėti atsakingai, galvoti ką žadi. Jei pažadėjai – padaryk, arba nežadėk.

-Ar lengva jums rasti bendrą kalbą su globos namuose augančiais vaikais?

-Būna visko, tačiau turiu prisipažinti, kad man dažniausiai pasiseka su jais rasti bendrą kalbą. Myliu juos labai. Nepaprastai gerai jaučiuosi bendraudama. Vaikai – tai tas tikrasis variklis, kuris veda mane pirmyn. Jeigu kartais būna sunku, važiuoju pas globojamus vaikus. Dažniausiai, jeigu galiu rinktis, važiuoju jų aplankyti penktadieniais, kad gera emocija apvainikuočiau darbo savaitę. (Šypsosi)

Žinoma, norisi su kiekvienu vaiku praleisti daugiau laiko, dažniau pasikalbėti, tiesiog paprastai, apie jų gyvenimus. Kai nuvykstu, paprastai ir pasikalbam apie viską ir apie nieką. (Šypsosi) Yra vaikų, su kuriais turiu artimesnį ryšį, kurie manimi pasitiki, rašo man žinutes. Noriu žinoti kaip jiems sekasi. Aš jų taip pat paklausiu: „o kaip tu gyveni, kaip tau sekasi?“. Nors kartais ir ne visai sklandžiai tas pokalbis praeina, kartais karti vaikų patirtis neleidžia atsiverti. Tai suprantama. Būna visko.

-Ar pamenate Jus labiausiai sujaudinusią situaciją darbe?

-Taip, pamenu. Kartą mama atvedė paauglį savo vaiką į mūsų skyrių ir, jam nieko nepaaiškinus, tiesiog paliko. Mums paaikšino, kad jo elgesys netinkamas, reikia perauklėti. Negaliu ramiai galvoti apie tą atvejį. Galvoje nesutelpa, kokį košmarą reikėjo vaikui išgyventi. Prisimenu, kada jį vežėm į kitą miestą, kur jam buvo nustatyta globa, nemačiau jo veido, nes jis buvo jį užsidengęs visą kelionės laiką. O ir nuvykus į vietą jis nuo veido nenusiėmė šaliko. Per keturias valandas nepratarė nei vieno žodžio. Vaiko veidą pamačiau po kelių mėnesių, kai teko vėl nuvažiuoti į tuos bendruomeninius vaikų globos namus.

- Ką jums reiškia dirbti šį darbą, kurį dabar dirbate?

-Mano darbas yra labai svarbi mano gyvenimo dalis. Jame aš matau didžiulę prasmę. Šis darbas, kaip sakiau, buvo mano svajonė, kurią ilgai puoselėjau.

- Be profesinių žinių, kokių asmeninių savybių reikia turėti, norint gerai dirbti tokį

darbą, kaip jūsų?

- Visų pirma empatijos, reikia tiesiog mylėti gyvenimą ir žmogų, mylėti visa, kas tave supa ir kas supa kitą, turėti savyje pozityvo, optimizmo.

-Ar jūsų darbas keičia jus pačią?

-Žinoma keičia, aš tampa geresnė, pakantesnė, jautresnė. Visa tai – vaikų dėka. AČIŪ jiems.

-Ar turite svajonių?

-Taip, svajoju, kad tėvai neatsisakytų savo vaikų, svajoju, kad globojamų vaikų būtų kuo mažiau. Labai noriu palengvinti pažeidžiamų vaikų dalį.

-Kokiais būdais atsipalaiduojate nuo kasdienio darbo? Gal turite hobių?

-Turiu ne vieną atsipalaidavimo būdą: važinėju dviračiu, užsiimu kalnetika, skaitau knygas. Vasarą turiu darbo kieme, darže, šiltnamyje. Dar turiu keturis priglauštus augintinius, kuriems taip pat skiriu labai daug meilės ir laiko.

Dėkoju už pokalbį.

